

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 148

van **IMMANUEL DE REUSE**

datum: 14 december 2023

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Centra algemeen welzijnswerk (CAW's) - Hulp voor personen in een precaire verblijfssituatie

De centra algemeen welzijnswerk hebben een verscheidenheid aan opdrachten. Ze bieden ook hulp aan personen zonder geldige verblijfspapieren. Het gaat daarbij om mensen die:

- geen geldige reden meer hebben om hier te verblijven;
- nooit officieel asiel hebben aangevraagd;
- legaal het land zijn binnengekomen (bijvoorbeeld als student), maar langer zijn gebleven dan hun verblijfsvergunning toeliet.

Voor die mensen wil het CAW inzetten op toekomstoriëntering en perspectiefbegeleiding. Het CAW biedt ondersteuning in nauwe samenwerking met Fedasil en lokale besturen. Daarnaast heeft het CAW de ambitie om de veerkracht van vluchtelingen te versterken om hun integratie in Vlaanderen en Brussel te bevorderen. Dat doen ze onder meer door middel van psycho-educatie.

1. Aan hoeveel personen zonder geldige verblijfspapieren heeft het CAW de voorbije drie jaren hulp geboden? Graag een overzicht per nationaliteit, per jaar, per CAW en graag ook de verhouding vermelden tot het totaal aantal personen dat door het CAW geholpen werd. Hoe evalueert de minister dat aantal?
2. Hoeveel trajecten resulteren in een concrete terugkeer? Hoe evalueert men die terugkeercijfers? Indien daar geen zicht op is, hoe komt dat dan?
3. Hoe lang duren dergelijke trajecten meestal?
4. Over welke hulp gaat het voornamelijk?
5. Hoe verloopt de samenwerking met Fedasil en de lokale besturen?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

ANTWOORD

op vraag nr. 148 van 14 december 2023

van **IMMANUEL DE REUSE**

De CAW hebben een opdracht rond psychosociale hulpverlening aan mensen in een precair verblijfsstatuut. Deze opdracht focust niet enkel op mensen zonder geldige verblijfspapieren, maar evenzeer op mensen die nog in een procedure zitten of recht hebben op een tijdelijk verblijf als op mensen die nog naar hier moeten komen (bv. in het kader van een procedure gezinshereniging).

Ik beschik niet over indicatoren rond het verblijfsstatuut van de mensen. Op basis van een bevraging van het profiel van het CAW-cliënteel in 2020 bleek dat 17% van de CAW cliënten in Vlaanderen en 34% in Brussel de niet-Belgische nationaliteit heeft. Twee derde van die cliënten heeft een niet-EU nationaliteit. Naar verblijfsstatuut heeft 52% van de cliënten met een niet-Belgische nationaliteit een permanent verblijfsrecht, 34% een tijdelijk verblijfsrecht en 10% is in België zonder wettig verblijf.

In onderstaande tabellen vindt u voor de jaren 2020 – 2022 een overzicht van:

1. Het totaal aan cliënten binnen onthaalhulpverlening en binnen begeleiding
2. Het aantal cliënten voortgeholpen binnen de themacluster precair verblijf
3. het aantal cliënten voortgeholpen binnen onthaalhulpverlening en binnen begeleiding rond de thema's toekomstoriëntering/vrijwillige terugkeer/uitwijzing

Totaal aantal bereikte cliënten	Onthaal			Begeleiding		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
CAW Antwerpen	14.323	17.577	21.872	3.539	3.516	2.911
CAW Boom Mechelen Lier	4.281	4.302	4.620	1.240	1.319	1.552
CAW De Kempen	8.655	8.146	8.083	1.852	2.151	2.500
CAW Limburg	9.019	10.389	10.602	3.225	3.627	4.404
CAW Oost-Vlaanderen	21.930	20.970	20.300	5.666	5.386	5.595
CAW Brussel	4.621	3.773	4.127	1.292	1.409	1.324
CAW Halle Vilvoorde	5.058	4.943	5.827	2.171	2.563	2.951
CAW Oost-Brabant	7.957	7.039	7.980	1.455	1.553	1.801
CAW Noord-West-Vlaanderen	6.916	7.819	7.609	2.153	2.200	2.104
CAW Zuid-West-Vlaanderen	4.089	5.196	5.094	1.717	1.813	1.756
CAW Centraal-West-Vlaanderen	4.584	4.822	5.156	1.234	1.407	1.383
Sector	91.433	94.976	101.270	25.544	26.944	28.281

Themacluster verblijf	precair	Onthaal			Begeleiding		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
CAW Antwerpen		2.124	3.065	4.006	553	671	201
CAW Boom Mechelen Lier		50	128	141	0	1	1
CAW De Kempen		210	311	303	17	24	41
CAW Limburg		452	1.105	818	18	19	17
CAW Oost-Vlaanderen		1.881	2.042	1.441	6	3	3
CAW Brussel		1.272	971	898	231	274	286
CAW Halle Vilvoorde		92	150	176	24	69	114
CAW Oost-Brabant		495	596	659	23	25	30
CAW Noord-West-Vlaanderen		623	1.172	912	59	95	67
CAW Zuid-West-Vlaanderen		98	263	277	7	26	16
CAW Centraal-West-Vlaanderen		205	325	364	3	6	3
Sector		7.502	10.128	9.995	941	1.213	779

Thema: Toekomstoriëntering	Onthaal			Begeleiding		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
CAW Antwerpen	86	116	127	28	15	14
CAW Boom Mechelen Lier	3	9	25	2	8	2
CAW De Kempen	27	36	57	10	13	16
CAW Limburg	16	24	14	3	3	18
CAW Oost-Vlaanderen	133	117	58	9	13	8
CAW Brussel	263	29	29	81	57	26
CAW Halle Vilvoorde	10	21	19	8	22	33
CAW Oost-Brabant	34	59	65	1	0	2
CAW Noord-West-Vlaanderen	48	62	48	4	6	2
CAW Zuid-West-Vlaanderen	4	4	8	2	1	2
CAW Centraal-West-Vlaanderen	13	17	12	0	1	1
Totaal	637	494	462	148	139	124

Thema: terugkeer	Vrijwillige	Onthaal			Begeleiding		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
CAW Antwerpen		130	90	467	60	282	15
CAW Boom Mechelen Lier		1	3	0	0	0	0
CAW De Kempen		14	30	25	0	1	5
CAW Limburg		20	37	19	1	2	6
CAW Oost-Vlaanderen		34	24	12	4	4	4
CAW Brussel		62	7	10	41	19	1
CAW Halle Vilvoorde		1	1	0	2	2	0
CAW Oost-Brabant		14	9	2	0	0	0
CAW Noord-West-Vlaanderen		16	17	14	1	2	2

CAW Zuid-West-Vlaanderen	1	4	4	0	0	0
CAW Centraal-West-Vlaanderen	0	3	1	0	0	0
Totaal	293	225	554	109	312	33

Thema: Uitwijzing	Onthaal			Begeleiding		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
CAW Antwerpen	37	18	10	0	0	1
CAW Boom Mechelen Lier	2	4	7	0	0	0
CAW De Kempen	17	26	24	0	1	3
CAW Limburg	10	13	6	2	8	5
CAW Oost-Vlaanderen	14	14	5	2	4	2
CAW Brussel	9	4	6	6	0	0
CAW Halle Vilvoorde	5	3	7	3	1	3
CAW Oost-Brabant	11	12	7	0	0	0
CAW Noord-West-Vlaanderen	7	17	10	1	2	2
CAW Zuid-West-Vlaanderen	1	2	1	0	0	0
CAW Centraal-West-Vlaanderen	6	7	5	0	0	0
Totaal	119	120	88	14	16	16

Opmerking: een aantal evoluties in de cijfers zijn vooral gelinkt aan wijzigingen in de manier van registreren. De daling in Oost-Vlaanderen heeft bijvoorbeeld te maken met het feit dat een aantal van de betrokken werkingen gefinancierd worden vanuit lokale overheden en deze vanaf 2022 niet meer in de algemene rapportering naar de Vlaamse overheid zijn opgenomen. In Brussel zijn een aantal werkingen waar deze doelgroep sterk vertegenwoordigd was de voorbije jaren stopgezet.

Diverse CAW hebben een samenwerking met IOM (International Organization for Migration) om te werken rond de mogelijkheden van vrijwillige terugkeer. Bij heel wat CAW's zijn de vragen rond vrijwillige terugkeer echter beperkt.

CAW Halle-Vilvoorde startte in 2022 een samenwerking op met IOM. Dat resulteerde het eerste jaar niet in meer dossiers rond dit thema. Ze verwachten wel een aantal bijkomende dossiers in 2023.

CAW Oost-Vlaanderen is al meer dan 25 jaar partner IOM in het kader van vrijwillige terugkeer. Over de jaren heen is het aantal dossiers / aanvragen vrijwillige terugkeer sterk gedaald ten opzichte van de beginperiode: van een 30-tal per jaar naar een 5-tal per jaar. Voornaamste reden is de opstart van de terugkeerloketten waardoor Fedasil deze dossiers zelf meer in handen neemt. Ze zien dan ook een verandering in de doelgroep vrijwillige terugkeer die zich bij het CAW aanmeldt. Het CAW ziet nu vooral mensen die ofwel nog nooit een procedure hebben opgestart maar al lang in onwettig verblijf zitten ofwel mensen die al zeer veel procedures hebben opgestart/lopende hebben maar al jarenlang in onwettig verblijf zitten. Vroeger meldden zich veel meer cliënten aan bij het CAW met een negatieve beslissing met de vraag naar advies en ondersteuning.

Een aantal CAW's hebben of hadden hier rond wel een samenwerking met Fedasil. Zo had CAW Brussel van 2019 tot 2023 een project vrijwillige terugkeer, waarbij een voltijdse projectmedewerker werd ingezet voor een aantal doelstellingen:

- Medewerkers van CAW Brussel, Brusselse middenveldorganisaties en zelforganisaties werden geïnformeerd over de werking/procedure vrijwillige terugkeer.

- Er was een ondersteuningsaanbod voor medewerkers om toekomstoriëntering en vrijwillige terugkeer bespreekbaar te maken bij cliënten.
- Outreachend werken ten aanzien van mensen zonder wettig verblijf, om het te hebben over toekomstoriëntering en vrijwillige terugkeer. Om de doelgroep te bereiken ging ze langs bij voedselbedelingen en in kraakpanden.
- Psycho-educatie door middel van Mindspring

Hoewel dit project positief werd geëvalueerd, besliste Fedasil toch in juni 2023 om dit project op 31 december stop te zetten. Vanaf 2024 zou OCMW Brussel een project rond vrijwillige terugkeer opzetten met middelen van Fedasil. Er lopen nog gesprekken tussen CAW en OCMW om een eventuele samenwerking te bekijken.

CAW Antwerpen heeft dan weer een opvang- en oriëntatiewerking opgestart gefinancierd door Fedasil om naar analogie met het Gentse project (zie hieronder) 14 cliënten onderdak te bieden en te begeleiden bij hun toekomstoriëntatie.

CAW Oost-Vlaanderen heeft een aantal samenwerkingen met lokale besturen rond toekomstoriëntering. In Gent heeft het CAW een opvang en oriëntatiecentrum waar 18 dakloze cliënten met een precair verblijfsstatuut worden opgevangen. Hier worden ze begeleid om een bewuste keuze te maken over hun toekomst. In Sint-Niklaas is er ook een beperktere ambulante werking rond toekomstoriëntering in samenwerking met de stad Sint-Niklaas en een lokale vzw die voor opvang zorgt.

De meeste hulpvragen die de CAW's in onthaal krijgen in het kader van de cluster precair verblijf gaan over het verkrijgen of behouden van een verblijfsstatuut (4.325) en/of over gezinshereniging (4.625). Op de 101.270 cliënten die in 2022 aanklopten bij het onthaal van een CAW vormt deze groep een eerder beperkt aandeel (9,87%). In begeleiding bereikten de CAW 28.281 cliënten waarvan 779 cliënten in de module precair verblijf (2.75%).

In de module precair verblijf wordt met cliënten bekeken welke mogelijkheden er zijn voor een duurzaam verblijf in België en wat de kansen zijn dat dit verblijf ook wordt toegekend. Verder wordt aan de slag gegaan met de psychosociale vragen en problemen van cliënten, vooral wat betreft de vluchtervaring en de integratie in de maatschappij. Het gaat hierbij gemiddeld over vrij langdurige trajecten, in 2022 bedroeg de mediaan-duurtijd van een afgeronde module precair verblijf exact een jaar.